

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti

“Təsdiq edirəm”
Tədrisin təşkili və təlim texnologiyaları üzrə
Prorektor: _____ dos.Z.Məmmədov
2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050701 – Aqronomluq

Fakültə: Aqrar və mühəndislik

Kafedra: Aqrar elmləri

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: “Aqrar məsləhət xidmətləri”

Kodu: İPF-B15.3

Tədris ili: IV (2024- 2025)

Semestr: VIII

Tədris yükü: Cəmi – 70 saat. Auditoriyadan kənar 40 saat; Auditoriya saati – 10 (5 saat müəhazirə, 5 saat laboratoriya)

Tədris forması: Qiyabi

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 3

Auditoriya № 114, 314

Saat: III gün 1 saat müəhazirə, I gün 1 saat laboratoriya

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: a.ü.f.d. Abdullayev Fərman Muxtar oğlu

Məsləhət günləri və saati: III gün, Saat 12⁰⁰-14.⁰⁰

E-mail ünvanı: farman-a@mail.ru

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Füzuli küçəsi 170 a

III. Təvsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

1. Həsənov Z.M., Əliyev C.M. Meyvəçilik (dərslik), Bakı, MBM nəşriyyatı, 2007, 465 s.
2. Quliyev F.A., Abdullayev F.M. Kivi bitkisinin becərilməsinin texnologiyası, Bakı, “Müəllim”, 2009, 60 s.
3. Əliyev C.M. Meyvəçilik, Bakı, 1974.
4. Həsənov Z.M. Subtropik meyvə bitkiləri (I-II hissə), K., 1984; 1983.
5. Rəcəbli Ə.C. Azərbaycanın meyvə bitkiləri. Bakı, 1966
6. Sadıqov Ə.N., Sadıqova N.M. Azərbaycanda alma bitkisi. Bakı, 2005
7. Витовский В.Л. Плодовые растения мира. Санк-Петербург-Москва-Краснодар: Лань, 2003, 591 с.
8. Бейкер Х. Плодовые культуры: Пер. с англ./Предисл. Ф.А.Волкова. М.: Мир, 1986, 198 с.
9. Колесников В.А. и др. Плодоводство. М., 1979
10. İnternet resursları (www.agro.gov.az, www.eco.gov.az və s.)

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən “Aqrar məsləhət xidmətləri” fənninin tədrisi vacibdir.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə/eyni vaxta başqa fənlərin tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Hazırda əhalinin ərzaq təminatının ödənilməsində problemlərin mövcud olması və onun gələcəkdə daha çox artacağı etimallı nəzərə alındığına görə, aqrar sahənin inkişaf dərəcəsi hər bir ölkənin iqtisadiyyatının və əhalinin yaşayış səviyyəsinin əsas göstəricisi sayılır və bəzi halda o, ən qabaqcıl cəbhə adlandırılaraq, müdafiyyə sistemi ilə eyni əhəmiyyətli sahə kimi dəyərləndirilərək, dövlət siyasətinə vacib prioriteti hesab edilir.

Aqrar istehsalın artırılması elmi texniki nailiyyətlərin və metərəqqi texnologiyaların tətbiqi ilə yanaşı, yüksək ixtisaslı mütəxəssislərin hazırlanmasından keçir. Bu isə ümumən kənd təsərrüfatı elmlərinin ana xəttini təşkil edən əkinçiliyin inkişafı ilə əlaqədardır.

Müasir meyvəçilik elmi təbiət elmlərinin əsas qanunauyğunluqlarını nəzərə almaqla, müasir intensiv bağların tələblərinə uyğun bağların salınmasını tələb edir.

Aqrar məsləhət xidmətləri fənni aqrar təhsil müəssisələrində aqronomluq istiqamətli ixtisaslar üzrə mütəxəssis hazırlığında əsas fənn kimi tədris olunur.

Bu bölmələrdə torpağın münbitliyinin artırılması və becərilən meyvə-giləmeyvə bitkilərinin məhsuldarlığının yüksəldilməsi ilə torpaqdan səmərəli istifadə qaydaları öyrənildiyinə görə, meyvəçilik fənninin nəzəri əsası kimi təqdim olunur.

Aqrar məsləhət xidmətləri fənni-aqronomluq, meyvə tərəvəzçilik, bitki mühafizəsi, aqrokimya və torpaqşünaslıq ixtisaslı qruplara əsas fənn, aqrar iqtisadiyyat və mühəndislik üzrə yeni ixtisas qruplarında isə seçmə fənn kimi tədris olunur. Fənnin əsas obyekti "meyvə-giləmeyvə" bitkiləridir.

Aqrar məsləhət xidmətləri əsaslarınəzəri və metodoloji əsasını fundamental tətbiqi elmlər: biologiya, fizika və kimya təşkil edir. Meyvəçilik həmçinin bitkiçilik, torağşünaslıq, aqrokimya, botanika, bitki fiziologiyası, mikrobiologiya, meliorasiya, meteorologiya, seleksiya və toxumçuluq, fitopotologiya, entomologiya və s. kimi digər aqronomiya elmləri ilə sıx əlaqədardır.

Fənnin tədrisində məqsəd: - Meyvə və subtropik bitkilərindən səmərəli istifadə məqsədilə müəyyən edilmiş və elmi əsaslandırılmış aqroteknologiyaların öyrənilməsi və müasir metodlarla yeni meyvə-giləmeyvə bağlarının salınması, onlara qulluq qaydalarının sistemli qurulmasında tələbəbrin təfəkkürünü formalaşdırmaqdan ibarətdir.

Tələbə fənni tam öyrənməklə: - meyvə bitkilərinin morfoloji təsvirini; meyvə-giləmeyvə bitkilərinin böyümə və inkişafını; onların böyümə və inkişafında xarici mühit şəraitinin rolunu; meyvə bitkilərinin çoxaldılmasının bioloji əsaslarını meyvə istehsalı texnologiyasını; bağın layihələndirilməsi və təşkili; məhsuldar bağlara düzgün qulluq işlərini bacarmaq imkanı əldə edir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmaz, onun həmin fənn üzrə akademik burcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq meyarları nəzərə alınır. Tələbələrə biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. Əgər fənn üzrə həm seminar və həm də laboratoriya varsa onda 10 bal seminara, 10 bal isə laboratoriyaya görə verilir.

İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Hər sual 10 bala qədər qiymətləndirilə bilər. Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal – tələbə keçirilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir;
- 9 bal – tələbə keçirilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açar;
- 8 bal – tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal – tələbə keçirilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir;

- 6 bal – tələbənin cavabı əsasən düzgündür;
- 5 bal – tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var;
- 4 bal – tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhflərə yol verir;
- 3 bal – tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal – tələbənin mövzudan qismən xəbəri var;
- 0 bal – tələbənin suala cavabı yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən aşağı olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında):

Bal	Qiymət	
	Sözlə	Hərflə
91 - 100 bal	əla	A
81 - 90 bal	çox yaxşı	B
71 - 80 bal	yaxşı	C
61 - 70 bal	kafi	D
51 - 60 bal	qənaətbəxş	E
51 – baldan aşağı	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda Əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

X. Təqvim planı: Mühazirə 5 saat, laboratoriya 5 saat. Cəmi 10 saat

No	Mühazirə mövzuları	Mühazirə	Tarix
1	Mövzu-1: Azərbaycanda aqrar məsləhət xidmətlərinin təşkili Plan: Aqrobiznes şirkətlərinin yaradılması. Aqrar xidmətlərə dövlət dəstəyi Aqrar xidmətlərin müasir dövüdə rolu Aqrar xidmətlərinin əsas funksiyaları Aqrar xidmətlərin inkişafına Avropa İttifaqının dəstəyi Fəmer təsərrüfatlarına aqrar xidmətlərin təşkili Fermerlərə tövsiyələrin verilməsi Ədəbiyyat: 1, 3, 5	2	
2	Kivi bitkisinin yetişdirilməsində aqrotekniki qulluq işlərinin görülməsi Plan: Kivi ağaclarına aqro texniki qulluq qaydaları Kivi bitkisinə necə qulluq etmək olar Kivi bitkisinin suvarma qaydaları Kivi bitkisinin becərilməsində rütubətin rolu Kivi bitkisinin gübrələnməsi Kivi bitkisinin çətinin formalaşdırılması Kivi bitkisinin budamanın tətbiqi	2	

	Kivi əkini üçün torpağın seçilməsi Ədəbiyyat: 2, 3, 6, 8		
3	Mövzu-3: Sudan qənaət etmək Plan: Damcı suvarma üsulu Damcı suvarmanın növləri Mürəkkəb relyefli ərazilərdə damcı üsulunun tətbiqi Damcı ilə suvarmanın üstünlükləri Damcı ilə suvarmada filtirlərin qoyulması Ədəbiyyat: , 3, 7, 8	1	
Cəmi:		5 s.	

No	Laboratoriya işləri-meyvəçilik	Saat
1	Azərbaycanda aqrar məsləhət xidmətlərinin təşkili	2
2	Kivi bitkisinin yetişdirilməsində	2
3	Damcı ilə suvarmanın əsas üstünlükləri	1
Cəmi:		5 s.

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

“Aqrar məsləhət xidmətləri” fənnini mənimsəməklə, meyvəçiliyin əhəmiyyəti, tarixi, inkişafı və meyvəçilik sistemlərinin zonal xüsusiyyəti, dünya ölkələrində intensiv meyvəçilik sistemləri, habelə müasir və intensiv bağçılıq sistemləri üzrə nəzəri və praktik əsasları müəyyənləşdirmək asanlaşır.

XII.Fənn üzrə təlim nəticələri:

Fənn tədrisinin sonunda tələbələr aşağıdakıları mənimsəməlidir:

FTN1.Aqrar sahənin prioritet istiqamətləri üzrə informasiya-məsləhət xidməti subyektləri arasında qarşılıqlı əlaqələrin qurulmasını və birgə fəalliyət proqramının hazırlanib həyata keçirilməsini təşkil etməyi bacarmaq

FTN2.Aqrar elmin müxtəlif sahələri üzrə aparılan elmi tədqiqat işləri haqqında informasiyaları əldə etməyi bacarmaq və nəticələrinin istehsalata tətbiqinin həyata keçirilməsini təşkil edə bilmək .Yerlərdə kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarına informasiya-məsləhət xidmətlərinin göstərilməsini təşkil etməyi bacarmaq

FTN3. Təlim və məsləhət xidməti üçün materialların hazırlanmasını və yayımını təşkil edə bilmək,məsləhətçilərin və ekspertlərin seçilməsi və onların ixtisalarının artırılması üçün tədbirlər görməyi bacarmaq Nümayiş sahələrinin təşkili qaydalarının hazırlanmasından ibarətdir.

-örtülü sahə qurğularına uyğun bitkilərin seçilməsini bacarmaq;

-istixanada mikroiqlimin nizamlanması qaydasını bilmək;

-aqrar müəssisələrin AİMX olan ehtiyaclarının sorğu və ya şifahi yolla öyrənməkAİMX sahəsində tələb olunan infrastruktur şəraitini qiymətləndirmək;

-İnteraktiv təlim üçün əyani vasitələr və ləvazimatları hazırlamaq;

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV. Kollektiv sualları:

1. Aqrobiznes şirkətlərinin yaradılması.
2. Aqrar xidmətlərə dövlət dəstəyi
3. Aqrar xidmətlərin müasir dövüdə rolu
4. Aqrar xidmətlərinin əsas funksiyaları
5. Aqrar xidmətlərin inkişafına Avropa İttifaqının dəstəyi
6. Fəmer təsərrüfatlarına aqrar xidmətlərin təşkili
7. Fəmerlərə tövsiyələrin verilməsi
8. Fəmer təsərrüfatlarında müasir problemlərin müəyyən edilməsi
9. Kivi ağaclarına aqro texniki qulluq qaydaları
10. Kivi liyanalarına formavermə qaydaları

XV. İmtahan sualları:

1. Aqrobiznes şirkətlərinin yaradılması.
2. Aqrar xidmətlərə dövlət dəstəyi
3. Aqrar xidmətlərin müasir dövüdə rolu
4. Aqrar xidmətlərinin əsas funksiyaları
5. Aqrar xidmətlərin inkişafına Avropa İttifaqının dəstəyi
6. Fəmer təsərrüfatlarında aqrar xidmətlərin təşkili
7. Fəmerlərə tövsiyələrin verilməsi
8. Fəmer təsərrüfatlarında müasir problemlərin müəyyən edilməsi
9. Kivi ağaclarına aqro texniki qulluq qaydaları
10. Kivi liyanalarına formavermə qaydaları
11. Kivi bitkisinə necə qulluq etmək olar
12. Kivi bitkisinin suvarma qaydaları
13. Kivi bitkisinə damcı suvarma üsullarının tətbiqi
14. Kivi bitkisinin becərilməsində rütubətin rolu
15. Kivi bitkisinin gübrələnməsi
16. Kivi bitkisinin çətinin formalaşdırılması
17. Kivi bitkisində budamanın tətbiqi
18. Kivi əkini üçün torpağın seçilməsi
19. Damcı suvarma üsulu
20. Damcı suvarmanın növləri
21. Mürəkkəb relyefli ərazilərdə damcı üsulunun tətbiqi
22. Damcı ilə suvarmanın üstünlükləri
23. Damcı ilə suvarmada filtirlərin qoyulması
24. Damcı suvarmanın digər suvarma üsullarından fərqi
25. Damcı suvarma üsulu zamanı nələrə diqqət etməli

“Aqrar məsləhət xidmətləri”fənninin sillabusu **050701** – “Aqronomluq” ixtisasının tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

Sillabus “Aqrar elmləri” kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (“23” may 2025-ci il, protokol № 9).

Fənn müəllimi:

dos. F.M.Abdullayev

Kafedra müdiri:

dos. İ.Kərimov